

**R. P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, E Societate Iesv, In
Collegio Romano eiusdem Societ. olim Theologiæ
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales, De Sacramentis in ...**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1652

2. De ieiunio requisito ad communionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82340)

sed mentis, cuius mundities exigitur. Decentia tamen, & reuerentia huius sacramenti videtur exigere, vt si sordes eiusmodi facile possint auferri, auferantur. Item, si breui cessabunt, & potest commode differri communio, aliquando semel, aut iterum differatur; quando tamen longius durat, vel mere occultæ sunt, vt contingit in menstruo, non est, cur aliquis alimonia cœlesti priuetur.

SECTION II.

De ieiunio requisito ad Communionem.

16.

Certum est
apud Catho-
licos prae-
quiri ieiunium.

Conc. Car-
thag.

Certum iam est apud Catholicos omnes, praequiri ieiunium in iis, qui hoc sacramentum accipiunt, quod quidem præceptum ab ipsis Apostolorum temporibus initium habuisse late probant Recentiores; & videri potest Vasquez disputat. 211. cap. 1. qui tamen communiter probant hoc præceptum ex Canone 29. Trullano sextæ Synodi, vbi reuocatur licentia Concilij Carthaginensis 3. can. 29. in quo præcipiebatur quidem ieiunium ante sacramenti celebrationem, sed excipiebatur feria quinta in Cœna Domini, quæ exceptio facta etiam fuit in Concilio Africano sub Bonifacio primo can. 8. & in Concil. Matisconensi 2. can. 6. Aliquibus tamen non videtur efficax argumentum ex Canone illo Trullano, quia in eo reuocatur quidem decretum Concilij Carthaginensis. Cæterum in Carthaginensi non solum videtur licentia, sed præceptum continere celebrandi post prandium, vel cenam illa feria quinta. Abstulit ergo Canon ille Trullanus hoc præceptum, & dedit licentiam celebrandi illa feria quinta ante prandium, vel cenam, sicut aliis diebus: quod totum non arguit vllum præceptum seruandi ieiunij. Hæc tamen responsio non conuenit verbis Conciliorum: nam in Carthaginensi nullum verbum præcepti, sed permissionis pro illa feria quinta, sacramenta, inquit, altaris, non nisi ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario, quo Cœna Domini celebratur. Ecce à communi præcepto ieiunij præmittendi excipitur dies illa: exceptio autem à præcepto non est præceptum contrarium; sed licentia, vt constat. Deinde in Canone illo Trullano expresse dicitur, illam fuisse dispositionem pro feria quinta Cœna Domini, eamque dispensationem reuocant Patres in illo Canone; reuocatio autem dispensationis, non est permissio, sed præceptum.

17.

Dubatur de
efficacia illius
argumenti ex
Canone Trul-
lano.

Synod.
Laodic.

Aliunde tamen magis dubito de efficacia illius argumenti ex Canone Trullano, quia nimirum Patres ibi non tam videntur præcipere ieiunium naturale, quam Ecclesiasticum, & quadragesimale, quod feria illa quinta ex permissione Concilij Carthaginensis soluebatur. Vtuntur enim eisdem verbis, quibus vltima fuerat Synodus Laodicensis Can. 50. ad idem ieiunium retinendum, vbi sic dicitur: Quod non oporteat in Quadragesima in vltima septimana feria quinta ieiunium soluere, totamque quadragesimam sine veneratione transire, magisque conuenire omnem quadragesimam districto venerari ieiunio. Eodem modo loquuntur Patres in Canone Trullano: Statuimus Apostolicas, ac paternas traditiones sequentes, non oportere in quadragesima postrema septimana quinta feria ieiunium soluere, & totum quadragesimam iniuria afficere. Cum ergo ieiunium quadragesimale, quod per illam licentiam labefactum, & maculari dicunt, non esset ieiunium naturale; sed ecclesiasticum, de hoc solo, videntur loquuti, præcipiendo ea die ieiunium, sicut in aliis diebus Qua-

dragesimæ, atque adeo tollendo facultatem prandendi ante Missam, prout antea permittebatur.

Sed quidquid sit de illo Canone sextæ Synodi, efficaciter probari potest, illud ieiunij ante Missam præceptum ex Concilio Bracharense I. can. 16. & Bracharense II. can. 10. in quibus prohibetur, ne aliquis, quocumque cibo præsumpto, oblationem consecret in altari. Aduerte obiter, P. Vasquez n. 3. obseruasse, quod antequam in Concil. Matiscon. II. supra adducto confirmaretur decretum illud Concilij Carthaginensis circa feriam quintam, iam fuerat reuocatum in Concilio Bracharense primo. Quod quidem videtur fieri non potuisse, cum Concilium Bracharense celebratum fuisset circa tempora Honorij Papæ primi, hoc est, circa annum 626, prout in 2. tomo Conciliorum assignatur in veteri editione. Concilium vero Mantisconense II. circa annum 588. Sed tamen in moderna Conciliorum editione, Concilium illud Bracharense I. non ponitur illo anno, nec sub Honorio, sed circa annum 562. tempore Ioannis III.

Deinde probatur ex Concilio Tolet. VII. can. 2. Nullus, inquit, post cibum, potumque quamlibet minimum sumptum Missas facere præsumat. Colligitur hoc etiam ex illis Conciliis supra adductis, in quibus exceptio fiebat de sola feria quinta in Cœna Domini: nam exceptio illa confirmabat regulam vniuersalem prohibitionis pro aliis diebus. Porro, licet prædicta Concilia expriment solos Sacerdotes celebrantes, Ecclesiastica tamen consuetudo declarat, illud præceptum omnes fideles communicantes comprehendisse, prout eam obligationem, & consuetudinem declararunt, & approbarunt Patres in Concilio Constantiensi sess. 13. paulo post principium, §. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis: his verbis, Sacrorum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata consuetudo Ecclesiæ seruetur, & seruetur, quod huiusmodi sacramentum non debet confici post cibum, nec a fidelibus recipi non ieiunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à iure, vel Ecclesiæ concessæ, vel admisso; quod definit tanquam dogma contra eos, qui erroneè contrarium asserere præsumpserint. Colligitur etiam ex dicto Can. 6. Concilij Matisconensi III. cuius vltima verba sunt hæc: Quocumque religio Sacramentum post peractam Missam in Sacrario superfederint, quauis, vel sexta feria innocentes ab illis, cuius interest, ad Ecclesiam adducantur, & indulto eis ieiunio, easdem reliquias confectas vino recipiant. Si ergo paruuli debebant esse ieiuni ad communicandum, à fortiori erat præceptum ieiunij pro adultis.

Denique, quod præceptum illud inceptit ab Apostolorum tempore, probat Patrum verbis adductis Vasquez dict. cap. 1. quibus addi posset sanctus Sothor Papa in decretis eius, quæ habentur in primo tomo Conciliorum: sed reuera totum illud videtur potius ex Concil. Tolet. VII. sup. adducto.

Circa hoc præceptum queritur primo, an exigat ieiunium naturale, an vero solum Ecclesiasticum, quod quidem non violatur per id, quod sumitur per modum medicinæ. Refertur enim sententia Gotsfredi, & Ioannis Parisiensis dicentium, sufficere ieiunium Ecclesiasticum. Sed contrarium est omnino tenendum cum omnibus Theologis, & constat ex praxi Ecclesiæ, & ex verbis supra citatis ex Concilio Toletano VII. vbi quicumque cibis, vel potus quamlibet minimus excluditur; & in Bracharense secundo supra adducto dicitur, ne aliquis quocumque cibo præsumpto, celebret; & Innocentius III. in cap. Ex parte, de celebratione Missarum, prohibet, ne ablutio calicis sumatur à Sacerdote iterum celebraturo; quæ tamen omnia non violarent ieiunium Ecclesiasticum.

22. Unde etiam constat, parvitatem materiae non ex-
culare a peccato graui, cum in iis decretis sermo sit
de quolibet minimo cibo, vel potu; & praxis Eccle-
siae hoc ipsum aperte profitetur. Ratio autem est
duplex: prima, quia dato, quod materia parua secun-
dum se non possit ab Ecclesia prohiberi grauius;
quando tamen est materia magna in ordine ad si-
gnificationem, potest, vt gutta aquae in calicem mit-
tenda propter mysterium, & significationem, præ-
cipitur sub mortali ab Ecclesia: sic ergo ieiunium
naturale, quod imponitur ad significandum, Chris-
tum esse primum cibum nostrum, potest obligare
sub mortali; quia per quamcumque materiam tol-
litur hæc significatio. Secunda ratio est, quia hoc
præcepto non prohibetur directe illa materia ci-
bi, vel potus, sed communicatio post quemlibet cibum,
vel potum: communicatio autem semper est materia
grauissima.

23. Secundo queritur, quid requiratur, vt violetur
ieiunium naturale. Respondetur, requiri quod ali-
quid ab extrinseco sumatur per modum cibi, aut
potus. Hinc excusantur, qui sanguinem, aut humo-
rem ex capite ad os prouenientem deglutiunt; quia
non sumitur id ab extrinseco. Item qui abluendo
os deglutit guttam aquae per modum saluæ, cui ad-
mixta est; sicut qui gustando cibum, aut ius, aliquid
per modum saluæ trahit. In his omnes fere con-
ueniunt in aliis non omnes.

24. Tercio ergo dubitatur de reliquiis cibi manentibus
inter dentes, an si traiciantur die sequenti, im-
pediant communionem. Et quidem iam omnes fe-
te negant, impedire; quia illæ reliquiae pertinere
videntur ad cibum diei præcedentis. Adhuc tamen,
id procedere, quando casu traiciuntur; secus vero,
si ex industria. Ita loquitur Paludanus in 4. distinet. 8.
quest. 2. artic. 1. conclus. 2. Vasquez in præfati dis-
put. 111. cap. 3. num. 30. Nugnus in præfati quest. 80.
artic. 4. Filiucius tom. 1. tract. 4. cap. 8. num. 236. &
alii communiter, & significatur a 5. Thoma in præ-
fati quest. 80. artic. 8. ad 4. dum dicit, illas reliquias
non impedire, si casualiter transgessimus. Quam
sententiam vt securiorem eligendam esse dicit Sua-
rez disput. 68. sect. 4. ante 3. conclus.

25. Alij tamen indifferenter dicunt, siue casu, siue
non casu traiciantur, non impedire. Ita Tabiena
verbo *Communicare*. §. 49. Henriquez lib. 8. cap. 50.
§. 4. in glossa littera O. Ioannes de la Cruz probabi-
lem indicat in Directorio conf. p. 1. quest. 5. dub. 4.
concl. 2. & alijs citatis, eandem probabilem indicat
Diana 2. tom. tract. 4. resolut. 37.

26. In hoc puncto difficile est assignare regulam uni-
uersalem, & certam pro vna parte; nam si dicas, ad
violandum ieiunium naturale requiri, quod sponte,
& ex intentione traiciatur, videtur id omnino fal-
sum: nam si alicui, dum dormit, vel dum alienatus
est a sensibus, in os immittatur iusculum in magna
quantitate, quis dicat, eum adhuc esse ieiunum, post
quam in stomachum traiectum est? Deinde, quod
illæ reliquiae non sint eadem die in os immittæ,
non sufficit: nam si aliquis ante mediam noctem
saccharum, vel quid simile propter raucedinem ori
imponat paulatim liquefaciendum, & degluti-
endum, & partim ante, partim post mediam noctem
traiciat, non poterit communicare, licet ea die
nihil in os immiserit. Item si buccellam panis, aut
omum in ore habeat, quando vltimum horologium
dat signum mediæ noctis, & adhuc postea deglu-
tiat, non est ieiunus, vt fatetur communiter Do-
ctores, quos refert, & sequitur Diana loco citato re-
solut. 36.

Aliunde tamen negari non potest, quod multum
P. Ioan. de Lugo de Sacramentis.

referat, si sponte, & ex industria, an vero casu, &
præter intentionem aliquid traiciatur: nam si ali-
quis granum anisi, vel dimidium etiam sponte su-
mat, & deglutiat, non manet ieiunus; cum tamen si
eamdem particulam inter dentes ex hesternæ cenæ
manentem hodie casu deglutiat, possit hodie com-
municare. Item si particulam tenuissimam conse-
cratam, quæ in patena fortasse heri remansit, hodie
sponte sumat sacerdos ante Missam, non poterit ho-
die celebrare, quia illa fuit vera communicatio, & si
non habet obicem, illa particula potuit dare gra-
tiam sacramentalem: eadem tamen inter dentes ma-
nens ex communione hesternæ, si hodie casu deglu-
tiatur, non impedit sacrum facere, aut communi-
care, etiam si aliquis sciat, se illam hodie deglutisse.
Multum ergo refert intentio, vel casus, vt aliquis
dicatur comedis, vel non comedis.

Possimus ergo regulam aliquam moralem ex his
omnibus componere, quæ ad singulos casus parti-
culares applicari possit. Duo enim requiruntur, vt
hoc naturale ieiunium violetur. Primum est, quod
cibus, vel potus aliquis sumatur: secundum, quod id
fiat per actionem, comestio, aut potatio. Ex defectu
prioris conditionis resolui potest dubium frequens,
an qui deglutit aliquod ossiculum, vel frustulum li-
gni, papyrum, cretam, aliquid ex vnguibis, vel quid
simile, possit postea communicare. Negant com-
muniter plures. Henriquez lib. 8. cap. 49. §. 2. & in
glossa litt. O. Nugnus in præfati artic. 8. Villalobos
in summa, tom. 1. tract. 7. difficult. 39. num. 1. Reginal-
dus tom. 2. lib. 19. cap. 6. num. 118. Naldus in summa,
verb. *Eucharistia*, num. 10. Layman lib. 5. tract. 4. cap.
6. num. 18. Scortia de sacrificio Missæ lib. 1. cap. 7.
num. 1. & alij.

Contrariam sententiam docent alij. Summa Co-
ronæ part. 4. num. 65. Ioannes de la Cruz in Direct.
part. 2. de Eucharist. quest. 5. dub. 4. conclus. 2. Ludou-
icus de Sancto Ioanne in summa part. 1. tract. de Eu-
charist. quest. 7. artic. 10. Ioannes Sancius in Selectis
disputat. 4. num. 23. & probabilem dicit Ledesma in
summa tom. 1. de sacramentis: Eucharist. cap. 23. con-
clus. 4. quos sequitur Diana 1. tom. tract. de celebratione
Missæ resolut. 5. 2. & tom. 2. tract. 4. de sacramentis, re-
solut. 38.

Hæc sententia debito modo intellecta, mihi
etiam probabilis videtur, quam colligo ex verbis
præcepti contentis in prædictis decretis, in quibus
solum exigitur, vt nullus cibus, vel potus sumptus
fuerit. Sic loquitur Concilium Bracharense 2. illo
Can. 10. prohibens, ne sacerdos non ieiunus, sed qu-
cumque iam cibo presumpso, Missam celebret. Item
Toletanum 7. c. 2. relatum in cap. Nihil 7. quest. 1.
Nullus, inquit, post cibum potumque quamlibet mini-
mum sumptum Missam facere presumat. Nec obstat
decretum quoddam sub nomine Sotheris Papæ,
quod habetur in 1. tom. Concilior. in quo dicitur:
Nullus cibum, potumque siue quodlibet minimum sum-
ptum Missam facere presumat, vbi non solum cibus,
& potus, sed quodlibet aliud videtur includi. Hoc,
inquam, non obstat, quia illud decretum ibi affer-
tur ex sola auctoritate Gratiani, qui illud inseruit
in suo decreto 7. quest. 1. cap. Illud, & cap. sequenti, in
quo tamen loco non dicitur esse Sotheris, sed Con-
cilij Toletan. 7. can. 2. & merito; quia ad verbum in
illo Concilio continetur, præter illud solum ver-
bum siue quodlibet, quod in Concilio non habetur,
sed solum, cibum potumque quamlibet minimum. Po-
tuit autem aliquis facile per errorem transcribere
pro quamlibet, quodlibet, quod tamen in Concilio
non habetur.

Ratione item probati potest ex dictis probabi-
litas

28. Ex his omni-
bus regula
aliqua mora-
li componitur.

Henric.
Nugnus.
Villalob.
Reginald.
Naldus.
Layman.
Scortia.

29. Sum. Coro-
næ.
Ioann. de la
Cruz.
Ludou. de
S. Ioanne.
Sancius.
Ledesma.
Diana.

30. Hæc senten-
tia bene iun-
ta est
probabili-
Con. Bar-
char. 2.

Conc. Tolet.
tan. 7.

Sother PP.

31. Probatum
ratione.

litas huius sententiæ; quia licet quoad potum differant ieiunium Ecclesiasticum & naturale; nam ieiunium Ecclesiasticum non violatur potu, sicut violatur ieiunium naturale; & quoad cibum differunt in hoc, quod naturale violatur per medicinam, aut cibum minimum, quibus Ecclesiasticum non violatur; ceterum si cibum sit in quantitate notabili, nullum videtur esse discrimen, sed potius cibum ille, qui violat ieiunium naturale, violabit etiam Ecclesiasticum, nisi excuset materia prauitas. Certum autem videtur, quod aliqua materia ex supradictis, etiam si in magna quantitate sumantur, non violant ieiunium Ecclesiasticum: nam si aliquis, verbi gratia, (propterea aliquando factum est) ad occultandos nummos aureos, & occulte transferendos, eos deglutiret, ut postea integros, & saluos haberet, non ideo diceretur violasse ieiunium Ecclesiasticum, etiam si necessitate nulla excusaretur, sed adhuc posset licite hora solita prandere; sicut si nihil comedisset: ille enim non aestimaretur cibum, sed depositum intra corpus, sicut in arca, vel bursa; quod idem dicendum esset, si acum, vel filum ferreum, aut globum plumbeum per errorem deglutisset; ergo nomine cibi non intelliguntur, nisi illa, quæ per se loquendo alterari possunt à stomacho, non ea, quæ perinde sunt in stomacho; sicut Angelus, qui non potest à stomachi actiuitate pati. Eiusmodi ergo materia sicut non violat ieiunium Ecclesiasticum, ita nec violabit ieiunium naturale.

32.
Debet tamen
hæc sententia
debito modo
intelligi.

Dixi tamen, hanc sententiam debito modo intellectam probabilem mihi esse; quia in assignandis postea exemplis potest fortasse errari. Sic aliqui assignant pro exemplo sanguinem, v. gr. ex vulnere, quod ipse homo habet in manu: quod certe exemplum displicet; quia sicut qui comederet partem sui digiti coctam, violaret omnino ieiunium naturale, uno & Ecclesiasticum, si id esset in notabili quantitate; sic qui biberet sanguinem ex propria vena extractum, violaret naturale ieiunium: ille enim sanguis reuera alterabilis est postea virtute stomachi, sicut alij cibi qui comeduntur. Alij assignant pro exemplo papyrus, de quo tamen multum dubito, quia materia illa non est ita difficile alterabilis, cum reuera non sit aliud quam tela ex lino contexta, & trita, quod totum tandem est herba tenuissima, unde multa animalia vtuntur charta in cibum & alimentum, ut constat in ceruis, muribus, & aliis. De terra etiam dubito; & quando à feminis comeditur ob delectationem, siue ad diminuendum colorem, dicit violare ieiunium Ioannes de la Cruz in Direct. conscient. p. 2. de Eucharistia, quest. 5. p. 4. conclus. 2. cui consentit Diana 1. tom. tract. de celebrat. Missarum, resolut. 52. Regula ergo vniuersalis posset esse, quod ea, quæ integra emittuntur in excrementis, eo quod nullo modo possit ab humano stomacho alterari, & concoqui, non impediunt, nec violent ieiunium naturale, qualia sunt officula aliquorum fructuum, fragmenta metallorum, lapilli, & fortasse lignum, præsertim ex solidioribus, & durioribus; quæ autem sunt in particulari eiusmodi materia, magis spectat ad Medicos. Parum autem referret, quod aliquis propter stomachi debilitatem non posset concoquere, aut alterare aliquem cibum, de facto enim aliqui moribundi nec fructum panis possunt alterare; sed tamen ille est cibum, & violat ieiunium, quia per se est alterabilis virtute stomachi humani, licet per accidens hic, & nunc non possit ab hoc stomacho alterari.

33.
Secunda conditio.

Secunda conditio erat, quod sumatur aliquid per actionem, quæ sit comestio, aut potatio. Ex defectu

autem huius conditionis excusatur, qui abluendo os, deglutiens saliuam, aliquam guttam aque trahit cum illam ea non est potatio, sed est deglutitio saliuam, & ideo nihil, quod per modum saliuæ trahitur, violat ieiunium naturale. Dubitatur de illo, cui in apertum os ingreditur musca, vel culiculus, eumque cum respiratione trahit. Videtur enim non manere ieiunium, quia quod ipse voluerit, vel noluerit comedere, parum videtur referre; quid enim, si alius mihi non aduertenti globulum ex saccharo confectum in os, & guttur immitat, nonne vere dicat comedis, & violasse ieiunium naturale? Certe infirmi, qui sui compotes non sunt, ignorantes etiam, & reuocantes reficiuntur: ergo non dicendum similiter, quando cibum à se ipso ingreditur, præsertim cum musca non solum alterari, sed & nutrire possit, sicut alij cibi.

Alij tamen dicunt, non impediri communionem sequentem in eo casu. Ita indicat Suarez in præfati sententia 4. §. Quarta rursus, dicens, non violari hoc ieiunium, si per modum respirationis attrahatur aliquid, quod possit nutrire, vel alterare. Reginaldus Valerius magis expresse lib. 29. num. 119. Fagundez de præceptis Ecclesiæ, præcepto 3. cap. 5. num. 14. Diana 1. tom. tract. 4. de Sacramento resolut. 37. & mihi etiam probabile videtur, quia illa actio non est comestio, sed respiratio. Et licet nomine comestionis non veniat intelligenda sola actio voluntaria, ut constat ex exemplis adductis, non tamen intelligitur illo nomine in præfati respiratione; quia sicut Ecclesia per hoc præceptum noluit prohibere, quod deglutiamus saliuam, sic noluit prohibere respirationem, esset enim durissimum præceptum, & iudicium superfluum redolens, si oporteret nihil omnino cum saliuam, aut respiratione trahere: quanta enim diligentia opus esset in expianda millies aqua ad abluendum os semel accepta, ne aliquid cum saliuam remaneret; quanta, ne puluis aut aliquid cum vento ingrederetur? Unde oporteret clauis semper ore, ne ad loquendum quidem apertum, procedere, non præcipit Ecclesia istud genus ieiunij; sed humanum, quod excludit comestionem, & potationem, propterea distinguuntur à respiratione; & tractatione saliuæ.

Dices, ergo si aliquis mihi non aduertenti mittat in apertum os amygdalum, vel vnam, quam ego traham, correpere respirandi causa trahicam, adhuc manebit ieiunium ad celebrandum, vel communicandum. Nego sequelam, quia Ecclesia sua prohibitione noluit quidem impedire respirationem, atque ideo noluit quidem impedire ea, quæ per se loquendo cum respiratione, & aëre attrahuntur, qualia sunt puluis, paleæ, & ea, quæ deferuntur cum ipso aëre, quem non possumus purgare ab eis ad respirandum. Aliud vero est de iis, quæ non fuerunt ab aëre, quem respiramus, sed aliunde iniiciuntur in os, illa enim non propter respirationem, sed propter aliam causam extrinsecam trahuntur, & ideo dicuntur comedi, sicut ægroti eo modo comedunt deglutientes cum respiratione, quæ ab aliis iniiciuntur in os, ipsis non aduertentibus.

Hinc iam infero primo, quid dicendum sit de illis reliquiis cibi præcedentis, quæ inter dentes remanent, si non casu, sed aduertenter deglutiantur. Possumus enim utramque sententiam supra adductam hoc pacto conciliare, ut non sit obligatio adhibendi curam & diligentiam ad illas reliquias ex dentibus extrahendas, etiam si prævideantur deglutientes postea, si non extrahantur: neque etiam debemus eas ex dentibus iam extractas diligenter intra oris angulos quærere, ut expuantur; quia omittuntur.

nos in iis habere non est comedere, sed permittere, vt cum salia, vel respiratione traiciantur, ad quod impediendum non obligat, vt diximus, ieiunium naturale, quod sicut non impedit cenam noctis precedentis, sic nec ea, quæ cum illa cœna habent moralem connexionem, & ideo non tenemur ad ea omnino impedienda. Quando vero reliqua illa è dentibus extracta in lingua sensibilibiter haberetur, & homo veller, ex industria illam non exspuere, sed retinere & deglutire, videtur id esse contra rationem ieiunij: nam licet non obligemur ad purgandum aërem, vel saluam in respirando, vel deglutiendo saluam, debemus tamen non quærere sponte, & ex industria aërem, v. gr. vbi est musca, vt eam per respirationem deglutiamus: quod si musca in os intrauit, debemus eam non sponte traicere, imo debemus, si absque incommodo possumus, eam exspuere, quia velle eam tunc retinere, quando possumus facile exspuere, & prauidemus alias deglutendam, videtur moraliter esse velle eam deglutire, quare licet præceptum hoc non prohibeat permisionem regulariter loquendo; aliquando tamè permissio est talis, vt moraliter censetur voluntas directa traiciendi. Sic ergo qui granum anisi ex dentibus extractum in lingua sensibilibiter habet, & sciens vult illud retinere, cum absque vlla difficultate, & diligentia possit illud exspuere, censetur moraliter velle illud deglutire: nā licet Ecclesia non obliget ad exactam diligentiam adhibendam in abluendo ore, aut vitanda traiectione reliquiarum, vel rerum similium; obligat tamen ad non quærendam illam realiter, vel moraliter; quia ille, qui sentit muscam in ore, & potens aperiendo os dare illi exitum, non vult moraliter censetur velle eam deglutire. Non ergo debemus diligentiam adhibere ad eiusmodi reliquias eiiciendas; sed neque debemus eas ex industria velle traicere, aut adeo tenaciter retinere, vt moraliter idem sit ac velle eas deglutire.

Infero secundo, violari ieiunium, quando aliquis noctu mittit in os quidquam ex saccharo ad emolliendam rancidinem, vt paulatim in ore liqueat, si totum non fuit ante mediam noctem liquefactum; quia illud, quod post mediam noctem traicitur, non est reliquia, sed pars illius cibi, cuius comestio fit per continuam liquefactionem, & traiectionem; atque ideo tamdiu durat comestio, quamdiu liquefactio: ita omnes, quidquid in contrarium sentiat Bartholomæus Angelo in *exam. Confess. Dial.* 4. §. 2. 14. *littera A.* idem dicendum de eo, qui non reliquias, sed cibum, v. gr. buccellam panis vel pomi, aut carniū in ore reseruauit ex nocte precedenti; quam quidem si deglutiat post mediam noctem, non potest communicare, quia illud non traicitur per modum saluæ, sed est verissima comestio, vt docent etiam omnes. Imo addit Thomas Suarez *lib. 2. de Matrimonio disputat. 4. 1. num. 40.* non posse communicare eum, qui quando cepit sonare hora 12. quæ est extra Italiam signum mediæ noctis, aliquid bibi, licet quando sonat vltimus pulsus horæ duodecimæ, desisset iam bibere; quia cum incipit sonare primus pulsus horæ, iam est hora completa, & incipit tempus horæ sequentis; est autem per accidens, quod plures pulsus audiantur, eo quod non possit vnico pulsu duodecima hora indicari: quod quidem in rigore verum existimo, non solum de pulsu, quo horæ designantur, sed etiam de illo, quo prius designantur quadrantes horæ; solent enim, antequam detur signum horarum, sonare pulsus minores pro quadrantibus; ita vt ante sex, vel duodecim pulsus pro horis sonent quatuor pulsus leuiorē ad designandum iam esse finitos quatuor horæ quadrantes, & postea maiori sono designantur duodecim horæ. Consequenter ergo fatendum est, horam esse finitam, & medium noctis designari, vbi primum cepit sonare primus pulsus pro quatuor quadrantibus; quia ex illo puncto incipit tempus horæ sequentis. Quod facile constabit consideranti motum rotæ illius, quæ in horologio continue mouetur, & quæ diuisa est ad modum crucis in quatuor partes æquales secundum spatia quatuor quadrantium; cum enim quatuor illa spatia sint omnino æqualia, fatendum est, quod vbi primum pertransitur illud quartum spatium rotæ, finitus est vltimus quadrans horæ, illud autem spatium finitur, quando sonat primus pulsus pro quatuor quadrantibus ante pulsus horarum; ergo tunc est finita tota hora; nam tempus sequens, quo sonant tres alij pulsus pro quadrantibus, & duodecim pro horis, pertinet iam ad primum quadrantem horæ sequentis; tota enim non quiescit, sed eodem modo mouetur, ita vt dum sonant alij pulsus, pertransatur aliquod spatium sequentis quadrantis, vt ad oculum constat.

Infero tertio, non requiri, quod post cibum, si ante mediam noctem homo cenauit, dormierit, vel quod cibus digestus sit: sic etiam neque in rigore exigitur ieiunium per aliquod tempus post communionem, id tamen decentia postulat, vt non statim ad profanos cibos eamus, quasi vnā cum altera mensa confundere volentes. Præceptum autem, quod videtur esse in c. *Tribus*, de consecratione, *dist. 2.* ieiunandi post communionem, iam est abrogatum.

Quarto quæritur, quomodo computetur dies, intra quam debet obseruari ieiunium naturale? Præceptum solum dicit, debere præcedere ieiunium tota illa die: notant autē Doctores, diem in vniuersa Ecclesia quoad præcepta Ecclesiastica computari à puncto mediæ noctis; quare licet alicubi aliter computetur, vt in Italia ab occasu Solis, id intelligitur in ordine ad alia negotia, non vero ad res Ecclesiasticas. Videatur Henriquez *lib. 8. cap. 5. §. 2. lit. M.*

Quid dicendum de eo, qui dubitat, an sit ieiunius.

Quinto quæritur, quid dicendum sit de eo, qui dubitat, an comederit, aut biberit post mediam noctem. Potest autem dubium versari, vel circa tempus, vel circa comestionem: potest enim dubitare, an esset iam media nox, vel an vere comederit, & deglutierit aliquid. In vtroque dubio posse illum communicare docet Layman in *Theolog. moral. lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 39.* Ioannes Sancius in *selectis disp.* 42. quam sententiam securam esse in praxi dicit Diana in *2. tom. tract. 4. de sacramentis, resolut. 29.* Contrariam sententiam docet Thomas Sanchez de *Matrim. lib. 2. disputat. 4. 1. num. 40.* Villalobos in *summa tom. 1. tract. 4. difficult. 2. 1. num. 6.* Fagundez de præceptis Ecclesiæ: *præcepto 3. lib. 3. c. 5. num. 18.* quia possessio est pro præcepto; & nulla possessio est in hoc casu ex parte communicaturi.

Ego media via procederem; inuenio enim magnum discrimen inter illa duo dubia: & sicut non est restringendum hoc ieiunium, & præceptum, quando dubitamus, an aliquid traiecerimus, vel non; sic non est danda nimia licentia comedendi, & bibendi, quoties nocte aliquis euigilat, & postea mane communicandi hoc prætextu, quod numquam scierit, quora esset hora, atque ideo dubius sit, an post mediam noctem cibum, vel potum sumpserit, quod certe contra praxim, & mentem fidelium aperte est; fateri ergo debemus, eum, qui mane communicare vult, debere positius scire saltem probabili-

Medium noctis designatur vbi primum cepit sonare.

39.
Inferitur non requiri somnum post cibum.

40.
Quæritur quarto quomodo computetur dies.

41.
Quæritur de eo qui dubitat an sit ieiunius.
Layman asseruit.
Layman.
Sancius.
Diana.
Sanchez negat.
Sanchez.
Villalob.
Fagundez.

42.
Et tamen magnum discrimen inter illa duo dubia.

biliter, se non post, sed omnino ante mediam noctem comedis, aut bibis.

43.
Redditur ratio
discriminis
inter duos
illos casus.

Vt igitur rationem discriminis reddamus inter duos illos casus, & utramque partem probemus; aduerto, in eiusmodi dubiis, vt constet, quod possit, vel non possit licite fieri, optimam regulam esse regulariter loquendo, quæ desumitur ex foro externo; scilicet, considerare in foro iudiciali, cui incumbet onus probandi; ille enim debet, deficiente probatione, & manente dubio, condemnari, & aduersarius absolui. In nostro ergo casu, si aliquis communionem petit, & opponatur ei, non esse ieiunium, & ideo negetur communicatio, ille potest negare, & tunc onus probandi incumbit, non ipsi, sed aduersario, igitur dum manet dubium, an deglucierit, an comederit, nihil probatur contra ipsum, atque ideo debet absolui, & potest communicare. Præceptum enim Ecclesiæ erat, ne communicet post cibum aut potum etiam minimum, vt constat ex verbis Concilij Bracharensis secundi, Toletani septimi, & Concilij Constantiensis supra adductis; cui præcepto non aduersatur, qui facto examine non scit, se aliquid sumpsisse: hic enim non communicat post cibum, aut potum.

44.
Quid dicendum sit
quando tantum
dubitat
de tempore.

Sanchez.

Quando vero scit, se comedis, dubitat autem, an esset post mediam noctem, videtur probandi onus ad ipsum spectare. Quod probari potest aliis exemplis, v. gr. si aliquis recordatur voti à se emissi, dubitat autem, an illud emisit ante, vel post septennium, ipsi incumbit onus probandi; atque ideo, manente dubio, obligat votum; quia de voto constat, & non de excusatione, vt docet Thom. Sanchez lib. 4. in Decal. cap. 1. n. 14. Rufus, si debeo tibi dare singulis diebus vnum nummum, & dedi iam hodie, tu petis alterum, quando dubitatur, an sit iam altera dies, debes probare, esse iam finitum diem priorem, quia de solutione constat, & non de die noua, quæ dat tibi ius ad aliam solutionem. Similiter si habeas ius ad communicandum semel tantum singulis diebus, prout de facto habes, & hodie communicasti, debitas postea, an sit media nox, & an possis iterum communicare pro die altera; tibi incumbit onus probandi; nam de communionem constat, & non de inceptioe nouæ diei, quæ dat tibi ius ad nouam communionem. Similiter ergo qui certus est de comestione, & dubitat de inceptioe nouæ diei post comestionem non potest communicare; quia sicut solutio semel facta aufert ius ad exigendum iterum eadem die: & sicut communicatio tollit ius ad aliam communionem eadē die; ita comestio aufert ius ad communicandum eadem die; ergo sicut in aliis casibus, sic in isto, ille, qui fateretur comestionē, debet probare nouam diem post comestionē, vt habeat ius ad communionem; interim enim reicietur eo titulo, quod comedit, & non habet ius, donec incipiat noua dies post comestionē. Quæ ratio non procedit in priori casu, quādo dubitatur de ipsa comestione: huic enim nihil potest opponi, per quod amiserit ius ad communicandum eadem die, cū non possit illi opponi comestio, de qua non constat.

Quid, quando sunt plura horologia?

45.
Dubium positum
& negatum.
Rodrig.
Salas.

Aduerte tamen, aliud esse, quando non est dubium negatiuum, sed positium, eo quod sunt rationes pro vtraque parte, quia vnum horologium v. g. dederat signum mediæ noctis, & alterum nondum dederat. In quo casu Emanuel Rodriguez in noua editione summæ tom. 1. cap. 105. num. 6. & Salas 1. tom. in 1. 2. tract. 8. disp. unica, sect. 25. num. 264. negat, posse nos computare tempus iuxta vltimum horologium,

ab eoque puncto seruare ieiunium ad communicandum. Sed nullam afferunt rationem suæ sententiæ: quare non videtur negandum id posse fieri, dum non constat de errore in vltimo horologio, vt fatur Thomas Sanchez loco citato, Fagundez præcept. 4. lib. 1. cap. 10. num. 3. Ioannes Sancius in selectis disp. 42. num. 18. Villalobos in summa tom. 1. tract. 1. disp. cult. 2. n. 7. Diana tom. 2. tract. 4. resol. 36. & alij. Singula enim horologia, quādiu de errore non constat, faciunt probabilem opinionem, quam vnusquisque potest licite sequi in suis operationibus.

Dicit aliquis, ex hoc sequi, quod possit quis sequi vnum horologium, quoad ieiunium Ecclesiasticum, alterum vero, quoad ieiunium naturale. Vnde si hodie sit dies ieiunij v. gr. & audita hora duodecima nocte sequenti cænat, & comedat carnes quas sequenti die potest licite comedere, postea vero audiat horam duodecimam alterius horologii, poterit sequi hoc secundum horologium, & iuxta illud incipere ex tunc ieiunium naturale, vt possit communicare die sequenti. Si enim potest se conformare cuilibet, tamquam opinioni probabili, cur non poterit nunc se conformare vni, & postea alteri, sicut possumus nunc sequi hanc sententiam probabilem, & postea contrariam.

Respondeo, si, audito primo horologio, & post cænam agnoscat error prioris horologii, credo, quod possit absque dubio sequi secundum horologium, & obseruato ieiunio, celebrare, vel communicare die sequenti, quia vere est ieiunium, & carniū usus per errorem fuit die præcedenti inculpabilis propter ignorantiam. Si vero non agnoscat error in primo horologio, sed maneat vnicuique sua probabilitas, aliquis fortasse concedet sequela, dummodo non habuerit ab initio illum animum, sed bona fide sequutus fuerit primum horologium, postea vero, audito secundo mutauerit mentem.

Ego tamen non facile id concedam, quia video, sequi aliquam inconuenientiam, quæ in praxi non videtur admittenda. Primo, si aliquis, audito primo horologio celebrat, (eo quod habeat facultatem celebrandi post mediā noctem) & post ea audiat secundum horologium, poterit adherens posteriori iterum celebrare, quia iuxta hoc secundum non celebravit hac die, sed præcedenti. Secundo, in Quadragesima posset, audito primo horologio post mediā noctem prandere pro die sequenti, sequens opinionem illā, quod anticipatio comestionis non sit peccatum mortale: postea vero audito secundo horologio, posset se conformare cū illo, & ex tunc denuo cōputare diem ieiunij, vt posset hora solita iterū prandere, vtpote qui illo die nihil adhuc comedisset. Tercio, qui nondum dixit Completorium, aut Vesperas hodiernas, prauidens parum abesse vt sonet in hoc horologio signū mediæ noctis, potest conformare se alteri horologio, ad cuius sonū scit plus temporis superesse, atque ita differre paulisper recitationē postquam vero sonat in primo horologio hora mediæ noctis, posset se conformare cum illo primo, atque ideo iudicare se liberum ab onere recitandi, eo quod transacta esset iam dies præcedens iuxta probabilem opinionem illius primi horologii, quam mutato consilio sequi iam veller. Hæc, & alia his similia ostendunt, non posse illum, qui semel accepit vnum horologium pro regula diei Ecclesiastici, postea pro libito relinquere illud, & accipere aliud, sed lege esse obligationē retinendi eandem regulā quādiu non apparet manifestus error in primo horologio. Ratio autem à priori, & regula simul ad decernendum, quando non possumus facere eiusmodi mutationem, hæc videtur esse posse, quia scilicet quādiu

quamvis liberum sit unicuique, regulariter loquendo, amplecti ex duabus sententiis probabilibus, quā volueris, eam tamen, quam amplectitur, debet retinere, quamdiu de eius improbabilitate non constat; quoties libera facultas variandi sententiam refutat in præiudicium tertij, qui eo modo fraudaretur iure suo, quod ius habet, non probabile, sed certum ad aliquid exigendum, v. g. debes dare Petro ex iustitia singulis diebus nummum aureum, quod sit pondus diei, ita ut si intra diem non soluas, non debeas dare duplum sequenti die: hoc supposito, imminente iam sonitu mediæ noctis, exigit Petrus suum ius; respondes, sequor illud alterum horologium, quod post mediam horam sonabit, & hoc prætextu differs solutionem: postquam vero primum horologium dat signum mediæ noctis, mutata sententia, dicis, sequor magis hoc primum horologium, atque ideo transacta iam omnino die præterita, nihil debeo: hæc certe variatio sententiæ licita non est; alioquin absque peccato posses per totum annum nihil solvere Petro, mutata singulis diebus sententia post sonum primi horologii. Fatendum ergo est, sicut Petrus habet ius, non probabile, sed certum ad nummos illos quotidie habendos, sic habere ius, ut non mutes successivè sententiam probabilem in eius præiudicium, sed retineas eandem; nam si ad hoc non habet ius, neque habet ius ad nummos, quos absque illo alio iure de facto obtinere non potest: ius ergo ad nummos obligat te ad retinendam eandem sententiam, cuius variatio solutionem debiti certi certissime impeditur.

Hinc iam ad alias materias extra iustitiam eam de regulam applicare possumus, v. g. sit duplex sententia probabilis; altera dicit, hodie ieiunandum esse; altera, non esse hodie ieiunandum, sed cras: ego hodie amplector secundam sententiam, & ieiunio; cras amplector primam, & ideo iam transiit dies, qua debeat ieiunari, liber sum à ieiunio; eaque via stante lege certa obligante ad ieiunium absque peccato omitterem ieiunium, quod est absurdum, nam Superior obligans ad ieiunium, reddit etiam illicitam mutationem illam sententiæ, quæ omnino impedit legis observantiam. Nec simile est in illo, qui mutando locum liberatur à ieiunio, si hodie sit Roma, ubi cras sit vigilia sancti Bartholomæi, & cras sit in alio loco, ubi hodie facta fuit vigilia; hoc, inquam, non est simile, quia ille mutatione loci fit liber à præcepto, quatenus numquam fuit debitor, eo quod nec Romæ, nec extra inuenerit præceptum. At veto in nostro casu homo comprehenditur præcepto, & lex exigit ab illo ieiunium, sicut in priori casu tu debes certo nummum Petro, atque ideo sicut non potes absque iniuria non solvere Petro nummum, sic non potes absque inobedientia non solvere ieiunium, cum sit certa lex ieiunij te obligans, licet non sit certum tempus, pro quo obligat.

Aliud simile exemplum esse potest in præcepto audiendi Sacrum; si v. g. die festo, meridiem iam imminente, dicas, amplector sententiam dicentem, posse fieri Sacrum paulo post meridiem; deinde post meridiem mutata sententia, dicis, amplector contrariam sententiam, quod non liceat facere Sacrum post meridiem; atque ideo liber sum à Sacro faciendo. Ecce præceptum erat certum, & debitum certum, certum audiendi Sacrum, quare Superior obligans ad Sacrum, obligat ad retinendam sententiam semel acceptam, ex cuius mutatione impeditur observatio certi præcepti.

Hoc ergo ipsum dicendum est, quando probabilis oritur ex diversis horologiis; nam licet quodlibet possimus sequi ad observanda præcepta,

non possumus; tamen variare in præiudicium præcepti; qui licet præceptum obligat certo ad opus iniunctum; sic obligat ad non mutandam sententiam, cuius mutandæ libera facultas impeditur præcepti observantiam. Præceptum, v. g. ieiunij quadragesimalis obligat certo ad unicam comestionem singulis diebus, id est, prohibet secundam; ideo consequenter tollit facultatem variandi horologia pro libito, ex quorum variatione esset in biduo triplex comestio; quia iam tunc non haberetur opus certo debitum, scilicet duplex sola comestio in biduo. Eodem modo præceptum obligans ad recitandum Officium singulis diebus obligat consequenter ad non varianda horologia pro libito, ex qua variatione sequatur ommissio Officii alicuius diei; & sic de aliis.

Denique veniendo ad casum obiectionis ex; eisdem principiis dicendum est, non posse Sacerdotem amplecti unum horologium ad soluendum ieiunium præcedentis diei, & alterum postea ad inchoandum ieiunium naturale, quod requiritur ad celebrandum die sequenti, sed debere sequi unum & idem horologium pro utroque præcepto. Nam licet præcepta sint diversa, & singulis præceptis seorsim videatur satisfieri (in quo videtur esse differentia aliqua ab exemplis adductis) non satisfit tamen toti legi, seu utrique præcepto simul; unde videtur sequi eadem inconuenientia. Nam stante illo duplici præcepto, ego debeo ex complexione utriusque præcepti abstinentiam à cibo, post comestionem unicam diei præcedentis, seu post refectiunculam serotinam usque ad Missam, vel communionem diei sequentis; & Superior habet ius ex vi utriusque præcepti ad hoc totum; ergo habet ius ad prohibendam variationem horologii, ex qua impediatur observantia & redditio totius illius debiti, ad quod certum habebat ius: quod enim id debeat unico, vel duplici præcepto, parum refert. Pone enim, te ex duplici titulo diverso debere Petro de iustitia duo aliqua etiam diversa, v. g. ex vno contractu debes non auferre ab ipso equum tuum toto hoc anno; rursus ex alio contractu, vel alio titulo debes ei centum nummos, si anno sequenti abstuleris equum; tunc vltima die anni post mediam noctem iuxta unum horologium, exis ab eo equum sciens, te contrahere obligationem soluendi centum nummos in conditione posita auferens equum post mediam noctem intra annum sequentem. Accepit equo, sonat signum mediæ noctis in secundo horologio, tunc mutato consilio vis sequi hoc secundum horologium, & contendis te nihil debere, quia non abstulisti equum intra secundum, sed intra primum annum. Nemo dicet, te liberum esse, & potuisse in præiudicium Petri, mutare sententiam; quia licet ex diversis contractibus, vere tamē debebas Petro in conscientia non auferre equum nisi soluendo centum nummos; debebas enim non auferre absolute anno præcedenti ex primo contractu: debebas item ex secundo contractu non auferre anno sequenti, nisi soluendo centum nummos, ergo Petrus habebat ius certum, ne auferretur ipsi equus, nisi cum obligatione soluendi centum nummos: quo tamen iure fraudatur per illam variationem, & mutationem sententiæ iuxta diversa horologia. Fatendum ergo est, licet liberum sit homini accipere pro regula quodlibet horologium, non tamen esse liberum recedere ab illo in præiudicium creditoris; quia eo ipso, quod unum horologium accipit, videtur renuntiare omnibus aliis, & se habere perinde, ac si non esset vllū aliud; alioquin creditor habet ius non permittendi, quod utatur illo horologio, ne hoc modo perdat ius suum, quod habet certum ad totum illud complexum.

Sic

53.
Dicendum est
ad casum obiectionis.

Sic ergo Superior ex vi duplicis præcepti habet ius certum, ut post comestionem hodiernam homo nihil comedat ante communionem crastinam; quo iure fraudatur, si homo iuxta primum horologium cœnet post mediam noctem, & iuxta secundum celebrat cras; ergo non debet concedi talis libertas, sed dicendum, quod eo ipso, quod vult homo accipere primum horologium pro regula ad cœnandum, obligat se implicite ad sustinendam illam regulam, quamdiu de eius errore non constat, ne Superior fraudetur iure suo, quod habebat ex complexione utriusque præcepti, ut homo nihil comederet ante communionem crastinam post prandium, vel refectiunculum hodiernam.

Dubium incidens de nocte Natalis; quomodo in ea obseruetur ieiunium naturale.

55.
*Hoc in præcepto
pro ieiunij
naturalis di-
spensare potest
solus Ponti-
fex.*

In hoc denique præcepto ieiunij naturalis dispensare potest solus Papa, ut tradunt communiter omnes Doctores; de facto autem neque ipse Papa dispensare solet. Solum dubitari posset de nocte Natalis Domini, in qua videtur de facto dispensare pro Cardinale celebrante primam Missam post Matutinum in Sacello Pontificio coram eodem Pontifice; nam re vera solet Missa tota absolui ante mediam noctem, ut possint Cardinales opportune cœnare sequenti die ad tertiam Missam, quam celebrat sollemniter Pontifex in Basilica sancti Petri. Unde tacite videtur Pontifex dispensare cum Cardinale, ut celebret ante mediam noctem non ieiunus: nam intra eam diem hora solita prandus est; alioquin cogeretur aliquando per biduum ieiunare, quando, v.g. vigilia Natalis est in Dominica; tunc enim debet ieiunare à prandio sabbati, in quo fuit ieiunium vigiliæ usque ad seriam secundam post tertiam Missam Natalis, quod quidem de facto non fit.

56.
*Non tamen
credo in ieiunio
Pontificis
talem esse.*

Adhuc tamen ego non credo, intentionem Pontificis esse dispensare in ieiunio naturali pro illa vice singulis annis, sed potius dicerem, quod velit pro illo loco, & pro illa nocte anticipari aliquantulum initium diei sequentis; quia ieiunium solum debet esse intra illam diem: quando autem incipiat dies, pendet ab hominum placito; aliqui enim incipiunt diem ab ortu Solis, alij ab occasu, alij ab alio termino: Ecclesia veto computat à media nocte; potest ergo eadem Ecclesia semper, vel aliquando computare diem ab aliqua alia hora, & sic de facto potest Pontifex iustis de causis anticipare per vnam, vel duas horas initium illius diei in illo loco; sicut etiam quoad celebritatem Officii sabbato Sancto Ecclesia anticipat initium noctis per aliquas horas. Porro mentem Pontificis hoc pacto potius intelligi debere, quam quod velit dispensare in ieiunio naturali ad Missam prærequisito. probant mihi plura inconuenientia, quæ ex illo alio modo dispensandi sequerentur.

57.
Prima ratio.

Primo, quia si illa Missa censetur esse intra diem vigiliæ, & non intra diem Natalis, non satisfacerent præcepto audiendi Missam in die Natalis, qui illam Missam audirent; quod tamen videtur esse contra mentem Pontificis, qui illam Missam celebrari facit pro festiuitate Natalis. Secundo, si vigilia sit in Dominica, posset aliquis nolle audire aliam Missam in ipsa Dominica, sed expectare ut nocte sequenti satisfaceret præcepto Dominicæ audiendo illam Missam ante mediam noctem. Tertio, celebrans non posset facere sacrum ipsa Dominica mane, ne celebraret bis intra eandem Dominicam; quod priuilegium solum habetur pro die Natalis. Quarto, posset die sequenti Natalis alias tres Missas celebra-

re; quia de iure conceditur omnibus illa die ter celebrare; ipse autem non fecit primum sacrum intra, sed ante illam diem. Quinto, posset post primam illam Missam cœnare, maxime si vigilia sit in Dominica, cœnare, inquam, ante mediam noctem, & postea die sequenti celebrare secundam, & tertiam Missam; quia vere esset ieiunus intra illam diem. Unde sexto posset, & deberet in prima Missa absolutionem accipere post communionem; hæc enim non impediret ieiunium ad celebrandam die sequenti. Quod tamen est contra Rubricam illius Missæ, & contra praxim, si Cardinalis vult celebrare secundam, & tertiam Missam. Hæc autem omnia inconuenientia cessant, si dicamus, mentem Pontificis non esse dispensare in ieiunio, sed anticipare aliquantulum initium diei sequentis pro illo loco; ita ut illa Missa perinde se habeat, ac si iam esset transactum medium noctis, & ita se gerere debeat celebrans, ac si vere incepta sit sequens dies Natalis, qui modus facilius, & suauior est, & magis conuenerat illis, qui enim anticipat Missam, videtur velle quantum potest, anticipare tempus illius Missæ. Sed de his satis.

SECTIO III.

Quomodo propter mortis periculum, vel necessitatem sumentis liceat communicare, non præmissa ieiunio.

PRIMA exceptio à regula supra posita de ieiunio naturali prærequisito ad communionem, & hæc prima quidem constans, & certa apud omnes est, quando quis in periculo mortis constitutus accipit Eucharistiam pro viatico; tunc enim, si sit periculum in mora, aut si non possit commode ieiunus accipere, poterit non ieiunus. Hanc exceptionem factam esse expresse in antiquis decretis, quæ præceptum illud continent, testatur P. Valquez disp. 21. c. 4. m. 45. vbi ait, casum illum exceptum fuisse Canonibus illis, quos cap. 1. citauerat. ibi autem citauerat loca illa ex Concilio Carthag. 3. Concilio Africano, Concilio Matisconen. 2. Concilio Brachar. 1. & Brachar. 2. Canone Trullano 29. quæ nos etiam supra adduximus; in quibus nulla est mentio illius exceptionis: solum posset habere aliquam speciem Canon. 2. Concilij 7. relatus in c. Nihil contra 7. q. 1. vbi dicitur: *Ne tamen; quod natura languoris causa consuevit, in presumptionis perneciem commeteretur, nullus post cibum, potumque quamlibet minimum sumptum, Missas facere, nullus absque patientis preueniente minister, vel Sacerdos, cum cæperit, imperfecta officia presumat omnino relinquere.* Quæ verba aliter retulit Valquez dicto cap. 1. n. 4. hoc modo, *Ne vltimè, quod ægritudinis causa conceditur, in perneciem suam facere presumat, videlicet, ut post cibum, potumque, quantumvis minimum sumptum, Missam celebret.* Quare illa verba intellexit fortasse de confessione communicandi absque ieiunio ægritudinis causa. Verum Canon ille non loquitur de tali confessione, sed de alio casu diuerso, quando scilicet inchoata Missa Sacerdos ægritudinis superuenientis causa captum nequeat consecrationis explere mysterium: in quo casu statuitur, ut Episcopus, vel Presbyter alius possit consecrationem exequi officij capti. Postea vero subiungitur, *Quod etiam consilium cunctis Ordinibus Clerici indiuiduum esse sibi non ambigant, sed (ut præmissum est) præcedentibus libenter alij pro complemento succedant,* hoc est, Diaconus Diacono, Subdiaconus Subdiacono, qui ob ægritudinem prosequi non possit. Et statim sequuntur verba relata, *Ne tamen,*